per apostolica scripta mandamus, quatenus tam predctam nobilem quam vassallos ipsius denuntietis ab eodem iuramento penitus absolutos (1).

Datum Laterani X. Kalendas Septembris, anno tertio.

LXVII

Ex Arch. Vatic. - Vol. 10, f. 15 v, (HONOR. III).

Laterano 5 Ottobre 1218.

Mariano episcopo Sulciensi eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti apostolice Sedis specula etc... providere qua propter, venerabilis in Christo fratrer episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et sulciensem ecclesiam, cui Deo auctore preesse dinosceris, ad exemplar fel. rec. Pascalis pape predecessoris nostri, sub Beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones quecumque bona, eadem ecclesia impresentiarum etc. usque illibata permaneant. In quibus hec etc. usque vocabulis. Ecclesiam Sancte Marie de Tatalia, cum ipsa villa, servis, ancillis, colonis, terris, pratis, ortis, et planitie posita ante eam, que dicitur palude et aliis pertinentiis suis, Ecclesiam Sancte Marie de Palma cum mancippis et aliis pertinentiis suis, Sancte Marthe, Sancti Geminianj, de Urratile, Sancti Georgii de Toloy, Sancti Johannis de Libano, et Sancti Pantaleonis ecclesiam cum omnibus pertinentiis earundem, Vincentii de Sigerrj, Sancti Saturni, Sancti Pauli de Tammarj, Sancte Victorie de Baratili, Sancti Basilii de Coraro, Sancte Marie de flumine tepido, et Sancte Marie de Sepezzo ecclesias, cum servis, ancillis, et omnibus aliis pertinentiis earumdem. Domum de Villa Doranicelli, Domum de Vado de Cannes, Domum de Barmela, Domum de Suergio, domum de Tacafile cum servis, et ancillis, et omnibus aliis pertinentiis suis. Saltum qui dicitur Tracarri, cum planitie, montibus, pasquis, et aquis

(1) Il giuramento venne dichiarato nullo e senz' effetto, ma non con ciò cessò l' aspirazione dei Visconti a legare alla loro casata la signora del giudicato di Cagliari. Più tardi essi strapperanno a Benedetta, sottoposta alle privazioni della prigionia, il consenso al matrimonio con Lamberto, dichiarato poscia nullo dal pontefice su richiesta della stessa donnicella.

suis. Quartem (sic) partem totius Saltus qui dicitur Varitatum cum suis pertinentiis, Saltum de Gutture cum montibus et planitie, aqua, et omnibus pertinentiis suis. Domesticam de Urratile, que dicitur Carrarius cum pertinentiis suis, Domum de Symio, Domum de Scolta de Moloso. Domum de Barega. Domum de Frongia. Domum de Villa Sancti Ruxorii. Domum de Arsemine. Domum de Simbilia. Domum de Conesi, cum servis, ancilis, terris, vineis, pascuis, et aquis, et omnibus aliis ad easdem pertinentibus. Districtius inhibentes ne predicta et alia que impresentiarum Sulciensis ecclesia rationabiliter possidet a iurisdictione tua et successorum tuorum nullis umquam occasionibus subtrahantur. Statuimus insuper ut episcopatus tui sedes iuxta morem antiquum apud Beati Antiochi ecclesiam habeatur, totaque diocesis Triconie, que dicutur Sulci, Triconie etiam que dicitur de Sikerrj, in tua, tuorumque successorum provisione cura et episcopali dispositione consistat. Ad hec cimiteria et beneficia ecclesiarum tue diocesis nullus hereditario iure etc. usque compescatur. Preterea quod communi assensu tui Capituli etc. usque permanere. Prohibemus insuper ne excommunicatos vel interdictos tuos etc. usque ligatum absolvimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam etc. usque profuture. Salva Sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. usque Amen. Datum Laterani per manum Ranerii S. R. E. Vicecancellarii III Nonas Octobris Indictione VII Incarnationis Dominice Anno M. CC. XVIII pontificatus vero domini Honorii pape III anno Tertio.

LXVIII

Ex Arch. Vatic. - Vol. 10, f. 26, (Honor. III).

Laterano 8 Novembre 1218.

Archiepiscopo pisano.

Il Pontefice Onorio III, riusciti vani i tentativi per far desistere Ubaldo e i suoi fautori pisani dall'occupazione della Sardegna, incarica l'arcivescovo di Pisa (1) di richiamare i consoli e il popolo di Pisa per impedire queste usurpazioni e gli ingiunge, qualora non ottemperassero a questi richiami, di promulgare sentenza di scomu-

(1) Vitale.

tore idonei sedis aplice flamatis. et tam illo quā . . permittente dn̄ abbis s. Robti
ad urm̄ presentiā quecatis et audiatis que hinc in ducunt ꝓponenda. usq; ad
diffinitiue sn̄e calculū. ap. pt. ꝓcedentes. cum sufficient̄ instructī ad urm̄ venit
tatis exam̄. prefixo partib; termino competenti. quo se uro ꝯspectui representēt.
sn̄iam dante dn̄o recepturi. Qđ si nō omīs. duo urm̄ ⁊c̄. Dat. Lateran̄. kl. Octob.

...abbi ⁊ conuentui ... melerii

Pontificat' nr̄i anno tertio . . Abbi ⁊ conuentui monastii domus melerii .

lxix

Ne uel pietas nimis indulgēs transgrediat' iustitiā. ut iustitia nimis rigida deserat
pietatē. si pot' se se inuicē complectant̄. nos qui mediatoris dei ⁊ hominum sum'
licet immeriti vicarii ꝯstituti. erga ꝯstitutionib; et indulgentiis nr̄is ordinem quasi
unio rationis mimo caplare. ut pariter insepabilit̄ ꝓprietatib; utriq; altera
denotare ab altā digne possit. et ute pia iustitia ⁊ iusta pietas debeat predicari.
Volentes g̃ sic erga uos uiscerib; affluere pietatis. ne tam qđ absit iniuriā fa
ciam'. Ad exemplar felicis memorie. J. pp. pđ. nr̄i auctoritate uob̄ presentiū indul
gem'. ut cū Grecia usq; ad hec tempa decimas solue minime ꝯsueuerit. labor nr̄iy
quos ꝓpriis manib; aut sumptib; colitis de possessionib; habitis usq; ad ꝯcilium
generale. ut de nutrimentis aīaliū nullus a uob̄ decimas exigere uł extorquere presu
mat. De habitis pt̄ ꝯciliū qđ ꝓpriis manib; uł sumptib; colitis decimas solua
tis. De habitis aūt siue aūt siue pt̄ ꝯciliū qđ aliis ꝯceditis excolendas decime
psoluant̄. Nulli g̃ ⁊c̄. nr̄e ꝯcessionis infringē. Siqs aūt ⁊c̄. Dat. Lateran̄. kl. Octob.
Pontificat' nr̄i anno tertio. In. e. m. scriptum ē. . . Abbi ⁊ monachis sc̄i angli de
Rypolusto de montepentel. excepto qđ n̄ ponit̄ ad exemplar. In. e. m. . . Abbati ⁊
monachis sc̄i Nycolai de Kalissera de montepentel. n̄ poit̄ ad exemplar. In. e. m.

...electo ller ... camera ... tiro. ap. se. le.

. . Abbi et monachis sc̄i Saluatoris de platania de montepentel. n̄ poit̄ ad exeplar.
Cum felicis recordatois. J. pp. pređ. nr̄e . . Electo Herwiceñ. camario nr̄o. ap. se. le.
iam dudū habuiss̄ i uoto ut ecclam̄ de Wittele hospitale sc̄i spūs i Saxia ad usū
paupum ⁊ hospitū obtineret. ⁊ clare memorie. J. Rex anglie eandē ecclam̄ i q̃ ius
patronatus habebat. cū pmo uacaret assignatum. sedi dn̄o pmisit hospitali centū
marchas interī eidē loco annis singlis psoluendo. eā assignare uolēs te etiā si
uacasset. ac nup dict̄ fit nr̄. G. tt̄. sc̄i Martini i montib; pbr̄ card. ap. se. le. pfatā
ecclam̄ nunc uacantē donatiō nr̄e duxit refundam. deuoći tue p. a. s. m'. q̃.

lxx

auctoritate nr̄a pretibatū assignes ecclam̄ predā hospitali. nuntio eiusdē i cor
poralem ipi' eccle possessionem inducens cū ab illo sup hoc fueris requisitus.
Dat. Lateran̄. kl. Octob. Pontificat' nr̄i anni tertio . Mariano Epo Sutrin̄ eiq; successorib;

Mariano epo ⁊ clericis ... successoribus ... subsistentibus ... imppm.

In eminenti aplice sedis specula licet immeriti disponente domino canonice substituendis
ꝯstituti. fr̄es ⁊ coepos nr̄os tam ꝓpinquos quā longe positos fraterna debemus imppm.
caritate diligere. ac ecclis sibi a deo commissis pastorali sollicitudine

lxxi

prouidere. Quapropt̄ ven. i xp̄o fr̄ ep̄e tuis iustis postulatoib; clementer annuim'.
et Sutrinā ecclam̄ cui dō auctore preesse dinosceris. Ad exemplar felicis re
cordatois Pascal. pp. pređ nr̄i sub beati Petri ⁊ nr̄a protectoe suscipim'. ⁊ presens